

ههولەکانی وهزارهتی نهوتی عێراق بۆ دهستبهسهرداگرتنی نهوت و گازی ههریمی کوردستان

22-05-2022

نووسههکان

مهحموود بابان

کورتە : وهزارهتی نهوتی عێراق به دوو نامه و له دوو ریگهی جیاوازهوه لهم مانگهدا ههولەکانی بۆ دهستبهسهراگرتن و دوورخستنهوهی کۆمپانیاکانی بواری نهوت و گاز له مامهڵکردن لهگهڵ ههریمی کوردستان خستوههتهگهڕ

وہزارەتی نەوتی عێراق بە دوو نامە و لە دوو رێگەى جیاوازهوہ لەم مانگەدا هەولەکانی بۆ دەستبەسەرکرتن و دوورخستنهوہى کۆمپانیاکانی بواری نەوت و گاز لە مامەڵکردن لەگەڵ هەریمی کوردستان خستووتەگەر، بەکەمیان لەرێگەى ناردنی نامەپەکەوہ بۆ کۆمپانیا نیودەولەتیەکانی بواری نەوت و گاز لە هەریمی کوردستان، کە بچن راستەوخۆ لەگەڵ کۆمپانیای سوۆمۆ مامەلە بکەن و دووہمیش لەرێگەى دامەزرانوہیەکی راویژکاریی یاسایی بەناوی کلیری گۆتیپ ستین و هامیلتون کە پەيوەندی بە کۆمپانیاکانەوہ بکەن کە لە هەریمی کوردستان کار دەکەن و رێگەى نوێ بۆ مامەڵکردن لەگەڵ بەغدا بدۆزنەوہ[1]، تاوہکو ئەم پەنابردنە بۆ ئەم دامەزرانوہ یاساییە نیودەولەتیە لەپاستیدا شتەکان ئاسایی بوون و لەچوارچۆیەکی سیاسی و بگرە خواستی ئیستای بەغدا بەھۆی داہەشبوونی کورد و شیعیەوہ پەيوەست بە پیکھینانی حکومەتی نوێ لیکدەدراپەوہ، بەلام ئەم ھەنگاوہى ئەمجارە و پەنابردن بۆ دامەزرانوہیەکی وەک کلیری گۆتلیب جیکەى ھەلۆہستە لەسەرکردن، چونکە دوو مەترسی لە پشٹی ئەم پەنابردنەوہیە کە لێرەدا ھەولەدەدەین روونی بکەینەوہ.

ھەولەکانی عێراق بۆ دەستبەسەرکرتنی نەوت و گازى ھەریمی کوردستان

سەرەتای ھەولەکانی وەزارەتی نەوتی عێراق دەگەرێتەوہ بۆ دواى بپارەکەى دادگای بالای فیدرالی، کاتیکی لە 14 ی شوبات ئەمسالدا یاسای نەوت و گازى ھەریمی کوردستان بە "نادەستووری" لەقەلمدا، ھەرچەندە کاردانەوہى دامەزرانوہ فەرمییەکانی ھەریمی کوردستان بە ھەر چوار سەرۆکایەتیەکەشەوہ بەدواى خۆیدا ھینا، بەلام وادیارە ھەولیکی بیوچان و لەرێگەى جیاوازهوہ لە 16 ی شوباتەوہ بۆ جیبەجیکردنی بپارەکە ھەیە، بەلام وادیارە بە دانوساندن یاخود بە دەرکردنی بپار و تاقیکردنەوہى رێگەى جیاواز نەتوانراوہ بپارەکە جیبەجیکریت، ئەمەش ئەوہمان بێردەخاتە بەکارنەھینانی شیوازی دیکە لەلایەن بەغداوہ بۆ لاوازی دەسەلاتی نیوخۆی لە بەغدا دەگەرێتەوہ، ئەگینا پەنابردن بۆ دامەزرانوہیەکی یاسایی وەک کلیری گۆتیپ ستین و هامیلتون دەرخەری ئەم راستییە.

خشتەى 1: کرۆنۆلۆجى ھەولەکانی بەغدا بۆ دەستبەسەرکرتنی نەوت و گازى ھەریمی کوردستان

رۆژ	ناونیشان بەیاننامە و بپارەکان	لەلایەن	تیبینی
15 ی شوبات 2022	یاسای نەوت و گازى ھەریمی کوردستان 'نادەستوورییە[2]	دادگای فیدرالی عێراق	بپارەکە سیاسی لیکدراوہیەوہ
24 ی ئادار 2022	نوسراویکی چوارخالی بەناونیشانی "جیبەجیکردنی بپار" ئاراستەى حکومەتی ھەریمی کوردستان و وەزارەتی سامانە سرووشتییەکان کرد	وہزارەتی نەوتى عێراق	
29 ی ئادار 2022	وۆرکشۆپی وەزارەتی نەوتى عێراق بۆ تاوتویکردنی میکانیزمەکانی بەرپۆہبردنی پيشەسازى نەوت لە ھەریمی کوردستان[3]		
2 ی نیسان 2022	پيشەسازى نەوت و گازى ھەریمی کوردستان لەسەر میزى گفتوگۆی نیوان وەزارەتی نەوت و کۆمپانیای نیشتمانی نەوتى عێراق[4]	وہزارەتی نەوتى عێراق	
7 ی نیسان 2022	گرێبەستى خزمەتگوزارى و ھاوبەشیکردن لە بەرھەمھیناندا گفتوگۆی نیوان وەزارەتی نەوت و کۆمپانیای نەوتى نیشتمانی عێراق[5]	وہزارەتی نەوتى عێراق	
11 ی نیسان 2022	کۆبوونەوہى ھەولیر و بەغدا، جەختکردنەوہ وەزارەتی نەوتى عێراق لەسەر گرنگی پینداچوونەوہ بە گرێبەستە نەوتییەکان و دامەزراندنی کۆمپانیایەکی نەوتى لە ھەولیر[6]	وہزارەتی نەوتى عێراق	ھەردوولا بە ئیجابى وەسفی کۆبوونەوہکەیان کرد

28 ی نیسان 2022	چوارەم کۆبوونەوێ وەزارەتی نەوت و گەرنگترین خالەکانی گوتارەکی وەزیری نەوتی عێراق، نرخێ بەرھەمھێنانی بەرمیلێک نەوتی خاوەن ھەرێمی کوردستان تێچوووی 50% فرۆشتنەکەپەتی. داھاتی نەوتی فرۆشراو لە ھەرێم لە 50% بەھای نەوتی فرۆشراو تێناپەریت [7]	وەزارەتی نەوتی عێراق
7 ی ئایار 2022	وەزارەتی نەوت بەرھەو جێبەجێکردنی دەقی بێبارەکی دادگەیی فیدرالی دەچیت [8]	وەزیری نەوتی عێراق
12 ی ئایار 2022	کۆمپانیای نەوتی نیشتمانی - بەشی گریبەستەکانی نەوت و مۆلەتەکان. شیکاریی گریبەستی تێچوو بۆ گریبەستە نەوتیەکانی ھەرێمی کوردستان [9]	وەزیری نەوتی عێراق
15 ی ئایار 2022	بەیاننامە کۆمپانیای نەوتی باکوور و دەستبەسەرگرتنی کێلگە نەوتی کەرکوک لەلایەن ھەرێمی کوردستان	کۆمپانیای نەوتی باکوور
19-5-2022	ناردنی نامە بۆ کۆمپانیای نەوت لە ھەرێمی کوردستان [10]	وەزارەتی نەوتی عێراق

مەترسییەکانی پشت پەنابردن بۆ کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن چین؟

راسپاردنی کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن لەلایەن وەزارەتی نەوتی عێراق و مەترسییەکی گەورە دەخاتە بەردەم کارکردنی ھاوبەشی ھەولێر و بەغدا، چونکە کارکردنی کۆمپانیایەکی راویژکاری یاسایی بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ کۆمپانیایان بەبێ ھەرێمی کوردستان ھیچ مانایەک بۆ کارکردنی پیکەوێ نایھێتەو و کیشەکان لەئاستی نێوخۆیی دەباتە ئاستی نێودەوڵەتی، ھەر ئەمەش بەغدا کە زانیویەتە دەسەڵاتەکانی بەشی ئەو ئەنکات کە بێبارەکی جێبەجێکات، بەتایبەت لەدوخیکی لەم شێوێدا! بۆبە کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن رادەسپیری، کە بەدنیایەو لە ماوەی کورتخایەن و درێژخایەن دا لیکەوتە جیاوازی لێدەکەوێتەو و لێرەدا بەکورتی لیکەوتەکانی لەسەر عێراق و ھەرێمی کوردستان بەم شێوێ دەبێت:

- زیادبوونی بێ متمانە و دوورکەوتنەو لەبەرئێوەبەردنی ھاوبەشی نەوت و گاز
- زیادبوونی تێچوو کیشەکان بەتایبەتیش راسپاردنی دامەزرێوەکی یاسای وەک کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن لەسەر عێراق، کە لەوانەش ھەرێمی کوردستان پەنا بۆ دامەزرێوە و دادگای دیکە نێودەوڵەتی بیات.
- دواخستنی کارەکانی پەرەپێدان و بەرھەمھێنان لە کێلگە نەوتیەکانی ھەرێمی کوردستان
- قورسکردن یاخود زەحمەتکردنی کاری کۆمپانیای نێودەوڵەتیەکان، کە ھەندیکیان ھەم لە ھەولێر و ھەم لە بەغدا کار دەکەن.
- زیادبوونی خەرجییەکانی پاراستنی کێلگە و بلۆکە نەوتیەکان لە ھەرێمی کوردستان بەھۆی زیادبوونی مەترسییەکانەو.
- گۆڕینی گریبەستە نەوتیەکان لەکاتی کدا پرسی دیکە وەک قەرزی لێوان کۆمپانیای نێودەوڵەتیەکان و حکومەتی ھەرێمی کوردستان ھەبە.
- زیادبوونی گریبەکان لەئاستی سیاسی و نەتەویشەو، لەکاتی کدا عێراق بەمۆناخیکی سەخت لەرووی کەشوەو و ھەژاری و پیکھنەھێنانی حکومەتدا تێدەپەریت.

کۆتایی

لەسەرئەتەر تەواوە ئیستا بێبارەکی دادگای بالای فیدرالی و بەیاننامە و بێبارەکانی وەزارەتی نەوتی عێراق بە گەمەپەکی سیاسی لێکدەدراو، بەلام لەدوای پەنابردن بۆ کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن، ھەرێمی کوردستان مەترسییەکانی بەجیددی وەرگرتوو و بەشێوێ بەکە دوو ھێزە سەرکێیەکی ھەرێمی کوردستان لەبەک نزیک کردو، ھەربۆبەش لەراستیدا پرسی یەکلەکردنەو کیشەکان لەرێگە کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن وا لە کۆمپانیای نێودەوڵەتیەکانی بواری نەوت و گاز لە ھەرێمی کوردستان کە مامەلە یاساییەکانیان پێش کارکردنیان بھەن، چونکە ئەمجارە رێکارەکان نێوخۆیی و تەنیا لە عێراق نابێت بگرە لە ئاستی نێودەوڵەتیدا دەبێت.

ئەو نامەبەى كە 19ى ئايار ناوہپۇكەكەى ئاشكرابووہ و وەزارەتى نەوتى عىراق چ ئەوہى كە خۇى بۇ كۆمپانیا نەوتىبەكانى ناردووہ و چ ئەوہى لەرئىگەى كليرى گۆتیب ستين و ھاميلتۆن يەك ناوہپۇك بووہ، مامەلكردنى كۆمپانیا نەوتىبەكان لە ھەريمى كوردستان لەگەل بەغدا، لەكاتيكددا وەزارەتى نەوتى عىراق بپيارى دانانى كۆمپانیابەكى نيشتمانى بۇ ھەريمى كوردستان لە ھەولير داوہ لە بپيارەكانى پيشووودا دەرکردووہ، كەواتە ئەم دوو رىگە جياوازە، يەك ئامانجى لە پشتەوہبەوہ و كە ھەمان ئامانجى عىراقىبەكان لەسەرەتاي درووستبوونەوہى عىراق، بەلام گۆرانكارى و كيشە نيوخۆبىبەكان رينگربووہ لە جىبەجىكرديان نەوہكو بپروابوون بە كارکردنى ھاوبەش و بنیاتنانەوہى ھەموو عىراق بەبەكەوہ.

لەكۆتايشدا، ئىستا پيش ئەوہى خەرجىبەكان لەسەر ھەولير و بەغدا زياتر بىت و گرژىبەكان بەرەو ھەلكشانى زياتر بپوات، ئەوا پىداچوونەوہ بە گرئىبەستە نەوتىبەكان دا و گرتنەبەرى رىگاي دانوساندىن باشترين بژاردەبە بۇ چارەسەرکردنى كيشەكان، چونكە پابەندکردنى كۆمپانیا نيوودەولەتىبەكانى بوارى نەوت لە ھەريمى كوردستان لەرووى ياسايىبەوہ لەلايەن بەغداوہ دەبىتە قوناخىكى نوى، چونكە چىديكە مانا بۇ كارکردنى ھاوبەش و بنیاتنانەوہى عىراق بەبەكەوہ نامىنيت.

سەرچاوہكان

<https://financialpost.com/pmnr/business-pmnr/iraq-bids-to-control-kurdistan-oil-revenue-with-contract-switch-2> [1]

<https://oil.gov.iq/?page=886> [2]

<https://oil.gov.iq/?page=960> [3]

<https://oil.gov.iq/?page=967> [4]

<https://oil.gov.iq/?page=973> [5]

<https://oil.gov.iq/?page=979> [6]

<https://oil.gov.iq/?page=1021> [7]

<https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0705202217> [8]

<https://oil.gov.iq/?page=1028> [9]

<https://www.rudaw.net/sorani/middleeast/iraq/200520223> [10]